

Kulturdepartementet

Saksbehandler: Guri Thorsen
Direkte tlf.:

Vår ref.: 19/6576-2
Deres ref.: 19/2515-

Vår dato: 18.11.2019
Deres dato: 01.07.2019

Høringsuttalelse fra Norsk kulturråd - NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver

Det vises til høring av 01.07.2019 om ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver. Kulturrådet takker for en godt gjennomarbeidet NOU som er tydelig på at den nye loven skal oppleves som relevant og fremtidsrettet. En ny lov som erstatter dagens arkivlov er etterlengtet, og lovutkastet møter langt på vei mange av de utfordringene dokumentforvaltningen støter på i en digital verden. Det at man har valgt og endre navnet på loven fra Lov om arkiv til Lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver synes vi er et godt grep. Det nye navnet er fremtidsrettet og er tydeligere på hva loven omfatter.

Etter gjennomlesning av NOU 2019:9 og utkastet til ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver opplever vi at det kan være vanskelig å forstå alle sammenhenger i lovforslaget. En av årsakene til dette kan være at det å ha en felles lov for daglig dokumentforvaltning og langtidsbevaring medfører at den blir en kompleks og omfattende lovtekst. Kulturrådet mener det derfor hadde vært hensiktsmessig at lovteksten ble delt opp i to lover, en for daglig dokumentforvaltning og en for langtidsbevaring.

Kulturrådet reagerer også på at man har valgt å revidere arkivforskriften og riksarkivarens forskrift forholdsvis kort tid før man kom med et utkast til ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver. Siden det nye lovutkastet medfører forholdsvis store endringer er det vanskelig å se at ikke begge disse forskriftene må revideres på nytt.

Det har i sammenheng med NOU 2019:9 vært mye snakk om fjerning av journalføringsplikten. Dette er ikke tydelig beskrevet i selve lovteksten og i NOU 2019:9 foreslås det at bestemmelsen midlertidig blir hjemlet i offentleglova. For at innsynsretten skal bli opprettholdt på en god måte mener vi at god kvalitet på metadata er avgjørende. Det er viktig å ikke fjerne journalføringsplikten før man har andre løsninger på plass som sørger for at retten til innsyn ikke blir innskrenket eller vanskeliggjøres.

Kommentarer og innspill til enkeltparagrafer i lovutkastet:

§ 1 Lovens formål

Kulturrådet er positivt til forslaget til ny formålsparagraf. Vi liker at samtidsperspektivet har blitt tydeligere og at den favner bredere enn dagens formålsparagraf. Formålsparagrafen har også fått et tydeligere språk som det trolig vil bli lettere å kommunisere til personer som ikke jobber innen dokumentasjonsfaget. Formuleringen *dokumentasjon om samfunnet* oppfatter vi som uavhengig av offentlig eller privat proveniens. Dette synes vi er en viktig presisering.

§ 2 Lovens virkeområde

Kulturrådet er positivt til at lovens virkeområde har blitt utvidet. At loven gjelder uavhengig av hvordan offentlig virksomhet er organisert og at virkeområdet har blitt mer likt det vi finner i offentlighetsloven er viktig for å styrke innbyggernes rettigheter.

Vi støtter videre lovutkastets forslag om konkurranseutsatte tjenester i § 2 (4). Dette understøttes av Riksrevisjonens gjennomgang hvor det viste seg at 80 % av kommunene ikke hadde stilt krav om at arkivloven skulle følges. For individrettede tjenester vil særlig rettighetsperspektivet kunne begrunne en arkivplikt. Kulturrådet støtter utvalgets vurdering av at det er god grunn til at dokumentasjonskravet skal gjelde hele virksomheten på enkelte lovregulerte sektorer som er av stor betydning for samfunnet og individer, som skole og barnehage.

§ 5 Definisjoner

Kulturrådet opplever listen over definisjoner i § 5 som lite utfyllende. Vi mener også at enkelte av definisjonene kan skape forvirring og usikkerhet. Dette gjelder blant annet definisjonen av *dokumentasjon*. Vi synes denne definisjonen fremstår som altomfattende og ikke bidrar til større forståelse av hva dokumentasjon omfatter. Det er uklart for oss hva vi trenger denne typen definisjon til og hvorfor det er nødvendig å definere akkurat dette. I en kort definisjonsliste er det vanskelig å se hvorfor man har valgt å prioritere akkurat denne definisjonen. Vi spør oss blant annet om denne definisjonen av dokumentasjon gjør at det er behov for å omdefinere dokumentbegrepet i offentlighetsloven § 4 1. ledd?

Vi savner også definisjoner på en del viktige begreper, spesielt de nye begrepene som har blitt innført i dette lovutkastet. Dette gjelder for eksempel de to begrepene *sletting* og *overføring*. Kulturrådet oppfordrer til at listen over definisjoner bør gjennomgås på nytt og utvides.

§ 6 Dokumentasjonsstrategi

Kulturrådet støtter forslaget om en dokumentstrategi. Det at øverste organ i virksomheten skal vedta dokumentasjonsstrategien minst hvert fjerde år er positivt. Dette vil bidra til at strategien blir ajourført med jevne mellomrom og at den er forankret i ledelsen.

§ 8 Plikt til å dokumentere virksomhetens kommunikasjon

I lovutkastets § 8 (3) står det at virksomheten skal gi tilsatte tilgang til verktøy for å ivareta pliktene etter første og annet ledd i paragrafen på en automatisert måte. Kulturrådet synes tanken om en automatisert

fangst av dokumentasjon er god, men er i tvil om hvordan dette skal gjennomføres i praksis. Det er for eksempel ikke lett å automatisere fangst av e-post, sms eller facebook med dagens metoder og tilgjengelige verktøy. Det samme gjelder for automatisert dokumentfangst fra systemer som Teams, Slack og andre kommunikasjons- og samhandlingsverktøy. Vi stiller oss derfor undrende til om det bør lovfestes en tilgang til tekniske verktøy som det med dagens teknologi vil være vanskelig å anskaffe. Vi frykter at det blir umulig for den enkelte virksomhet å oppfylle dette lovkravet.

En større grad av automatisert dokumentfangst er en riktig og nødvendig utvikling. I den forbindelse er det viktig at man sørger for at det sikres tilstrekkelig med metadata fra dokumentasjonen slik at innsynsretten blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Det bør derfor raskt settes i gang utvikling av tekniske verktøy som muliggjør automatisert dokumentfangst og som sørger for at denne dokumentasjonen blir gjenfinnbar og forståelig i en større sammenheng. Det er også nødvendig at noen får det overordnede ansvaret for at dette arbeidet blir igangsatt og gjennomført.

§ 21 Overføring av digital dokumentasjon til utlandet

Kulturrådet mener at formuleringen i § 21 (1) om overføring av digital dokumentasjon til EØS-land og tredjestater som kommisjonen i EU har fastsatt sikrer et tilstrekkelig beskyttelsesnivå kan være problematisk. Vi synes det ikke skal spesifiseres på enkelte land eller områder i selve lovteksten hvor man kan overføre digital dokumentasjon. Siden vi lever i en verden som er i rask forandring er det ikke nødvendigvis slik at de vi stoler på i dag er de samme som vi stoler på i morgen. Å spesifisere hvor man kan overføre digital dokumentasjon på denne måten kan fremstå som lite fremtidsrettet og kan fort bli utdatert.

I forbindelse med overføring av digital dokumentasjon til utlandet mener vi det er viktig at det blir opprettet en godkjenningssystem og/eller et kontrollorgan som kan bidra med veiledning og hjelp når man skal anskaffe en skyløsning. Det er viktig at man får en felles standard for anskaffelse av slike løsninger i offentlig sektor og at man kan føle seg trygg på at man velger en sikker skylagringsløsning.

Kulturrådet føler en viss skepsis til kravet om rett til å sette i gang tilsyn i § 21 (2). Vi er usikre på om det vil være praktisk mulig å gjennomføre denne type tilsyn. Vi spør oss også om man har den kompetansen og de midlene som skal til for å kunne gjennomføre dette?

For å sikre en trygg og sikker lagring av digital dokumentasjon og å unngå å måtte overføre digital dokumentasjon til utlandet mener vi at det bør utvikles en felles skyløsning for offentlig forvaltning i Norge. En slik løsning ville langt på vei kunne erstatte overføring av digital dokumentasjon til utlandet med de utfordringer en slik overføring medfører.

§ 29 Mediekonvertering

Kulturrådet mener det er fint at man ifølge § 29 (3) kan konvertere arkiver fra 1951 eller senere på ikke-digitale lagringsmedier til digitale lagringsmedier og destruere det ikke-digitale mediet, men er bekymret for at konsekvensen kan bli at man ikke får avlevert papirarkiver som er nyere enn 1951 og at man er nødt til å skanne alle papirarkiver man ennå ikke har fått avlevert. Kostnader og arbeidsbelastning i forbindelse med skanning av papirarkiver bør i den forbindelse tydeliggjøres. Det bør også kartlegges om mangel på

midler til konvertering kan føre til at arkivene blir dårlig behandlet og at avlevering ikke vil bli gjennomført. I verste fall kan dette føre til at arkiver går tapt.

§ 31 Krav til beskyttelse av ikke-digitale arkiver

Vi støtter lovutkastets forslag om lovregulering, da dette etter vår mening er så viktig at reglene bør framgå i lovs form, og ikke bare som en forskriftsbestemmelse som tidligere.

§ 34 Koordineringsansvar for langtidsbevaring av private arkiver. Tilsyn

Når det gjelder lovutkastets forslag om fylkeskommunens ansvar for privatarkiv stiller vi oss litt spørrende til hvor realistisk det er å pålegge fylkeskommunen et ansvar hvis det ikke følger midler med. Dette begrunner vi ut ifra erfaringene med dagens fylkeskoordinerende institusjoner på privatarkivområdet og hvor ulikt denne rollen og oppgavene har vært håndtert.

§ 38 Nasjonalarkivet

Vi er usikre på hvorvidt det er en god idé å endre navn til Nasjonalarkivet. På den ene siden bidrar navneendringen til å tydeliggjøre at vi er på vei inn i en ny tid. På den andre siden er Arkivverket/Riksarkivet og riksarkivaren innarbeidede begrep, og *Nasjonalarkivet* kan lett bli sammenblandet med *Nasjonalbiblioteket*. Riksarkivet og riksarkivaren benyttes for øvrig fortsatt i de andre skandinaviske landene. Dette taler for en fortsatt bruk i Norge også.

§ 40 Klagerett for massemedia

Vi støtter lovutkastets forslag om klagerett for massemedia, men savner en definisjon av begrepet «massemedia» og hvem klageretten gjelder for.

Med hilsen

Guri Langmyr Iochev
seksjonsleder

Guri Thorsen
seniorrådgiver

Godkjent og ekspedert elektronisk